

— "Ωχ, ἀδερφέ !
— Κοίταξε αὐτή τὴ γυναικία !.. Τὰ μάτια τῆς σου μιλούνε... Τδ στόμα της...

- "Ωχ, άδερφέ!
- Τὸ σοσιαλιστικὸ ζήτημα...
- "Ωχ, άδερφέ!

*"Η δὲ παρέα, τὰ γεροντάκια, σκορπούσες ζωὴ
δλόγυνερά της. Τίποτε δὲν ἄφιε δσχολίαστο. Καὶ μι-
λούσανε δυνατά, καὶ γελούσανε δυνατώτερα καὶ κιεί
νανε πονηρά δ ἔνας τάλλουροῦ τὸ μάτι, ὅταν ἔμπαινε
καμιὰ νόστιμη γι ναικούλα στὸν καφενέ, καὶ φανέ
ρωτε πάθε κίνημά τους καὶ πάθε κονθεντούλα τους,
ἀκόμα καὶ τὸ χασμουρητό τους, μιὰν ἀληθινὴ λα-
τρεία στὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς, κοὶ μιὰ δυνατὴ λα-
χτάρα στὴν ἀπόλαυψή της.*

Ἄλλοι ξέρω γιατί ή πρώτη παρέα μοῦ θύμιζε τὸ
Βέρθερο καὶ ή δεύτερη τὸ Φάουστ. Ἰσως γιατί οἱ
πρῶτοι μοῦ φαινόντουσαν πώς τραβήγειε δλόδισα στὸ
θάνατο καὶ οἱ δεύτεροι πώς ἀγωνίζοντουσαν τὰ κρα-
τηθοῦντε μὲ τὰ τύχα κοὶ μὲ τὰ δόντια στὴ ζωή.

Καὶ τις ἔβλεπ τὶς δυὸς αὐτὲς παρέεις ουχνὰ στὸν καφενέ, στὴν ἕδια θέση πάντα καὶ μὲ τὴν ἕδια πόξα, καὶ πολλὲς φορές ρωτησο τὴν ψυχή μου :

*— Ποιοί νάναι οἱ νέοι; Οἱ ἀπὸ δῶ, γὰρ οἱ ἀπὸ
κεῖ;*

*"Όχι βέβαια οι πρῶτοι. Αὐτοί μπορεῖ νὰ φαί-
νουνται νέοι, μὰ νέοι δὲν είναι.*

**Η ψυχή τους γέρασε πρόωρα. *Η ἀγάπη ἀὲτοὺς χάλδεψε μὲ τ' ἀπαλά της τὰ φτερά καὶ ἡ ζωὴ δὲν τοὺς φανέρωσε τὰ μαγικά της τὰ φύλαρα. Τὸ πορμότου, μυρίζει χωματίλα καὶ ἡ ψυχή τους καμπούριασε ἀπὸ τὰβάσταχτο βάρος τῆς φεύγουσας σοβαρότητας.*

Οι ἄλλοι...ῶ, οἱ ἄλλοι! Νά, οἱ ἀληθινοὶ νέοι, νά,
οἱ ἄθρωποι ποὺ δὲ θὰ γνωρίσουν ποτὲ νὰ γερα-
τιά, νά, οἱ μεγάλοι καταχτήτες τῆς ζωῆς ποὺ κλειοῦν
τὰ αἰώνια νιάτα στὴν ψυχή τους καὶ πούναι ἀποφα-
σιωμένοι νὰ ὑποδεχτοῦνται μεθαύριο γελώντας τὸ χάρο
καὶ νὰν τοῦ βαρέοσουν καὶ μυτιές.

"Α μοῦ παρουσιάσουν ἔνα γεροτόπαιδο καὶ ἔνα γέροντα αγαμωδαμένο καὶ μὲν ὑποχρεώσουντε νὰ διαλέξω τὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς δυό τοὺς γιὰ φίλο, ἢ προτίμησή μου, δὲ ντρέπουμαι νὰ τὸ πῶ, θὰ πέσει στὸ δεύτερο. Ἐπι τέλους μὲ τὸν ἄγαμωδαμένο γέροντα μπορεῖς καὶ νὰ γελάσεις, ἐνῶ μὲ τὸ γεροτόπαιδο σίγουρα θὰ τιράξεις τὰ μναῖδα σου στὸν ἀδρα.

πλασμά του. Ἐλεγχ ρά σᾶς τὸ κάνω δῶς τὴν ἡ-
μέρα τοῦ γάμου. Θὰ σᾶς τὸ δώσω γιὰ καλοτύχη
σμα τῆς νέας εὐτυχίας.

Πάνε χρόνια και χρόνια τώρο. Θυμᾶμαι κάποιο
ρήσιο μου, φραστητή τότε της γιατρικής, που δου-
λεύοντας μιὰ μέρα στὸ Ἀνατομεῖο, ίδωντες και ἔτ-
θεωντες νὰ βγάλει μὲ λαβίδες και μὲ ἀνατομικὰ μα-
χαίρια, τὸ δέρμα ἀπὸ τὸ πρόσωπο ἐνδὺ γενροῦ.

— Κοιτάζω νὰν τοῦ βγάλω ἀτόφια τὴ μου-
ταιούνα! μᾶς διπάκτησε ποθεαό.

"Ω, κοι νάτανε δυνατό τοῦτο ! **"Ω,** καὶ νάτανε δυνατό τὸ βγάζει κανεὶς εἴκολα εἴκολα τὴ μοντούνα, ὅχι μόρι ἀπὸ τὰ πτώματα, μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ξωτα- νοὺς ἀθρώπους !

Δὲ οὐδὲ δίσταζα καθόλου. Θά σηκωνόμουντα ἀπὸ τὴν θέση μου, θὰ πήγαινα στὴν ἀπὸ δῶ διαφέρεια, στὸν εἰς

φιοφονέους δηλ., όταν τους ξεκούμπωντα τό μοντρο καθίστηκε πάγιανα νάν το φορέσω στήγη ἀπὸ κεῖ παρέα, στὰ εἴδηντα γεροντάμα—γιατὶ μοντρο νέων τοὺς ταὶ φιαζε. Καὶ ὑστερα θάπαιρα ναφθαλ.η μπόλικη καθίστηκε πάγιανα καὶ αὔριον τὸ μοντρο κατέβη πάγια.

(Άπδ τὸ «Μέλλον») **ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ**

ДРАМАТИКИ ПАРАГΩГИ*

Ο κ. Παντελής Χόρη είναι δίχως δόλο ή δυνατότερη και γνησιότερη δραματική έφυσις, που φανερόνται στὸν τόπο μας. Τὸ πρώτο ἔργο του γραμένο κάτω ἀπὸ τὴν πνιγματικὴν ἐπίδραση τῆς μακαρίτισσας «Βευλιαγμένης Καμπάνας» τοῦ "Ασουπτιμαν, φουντομένο ἀπὸ τὸ συμβολισμὸν καὶ τὸ μυστήριο, ώς τόσο ἔδειχνε σὲ κάπια μέρη τὸ δραματικὸν συγγραφέα. Τὸ πραγματιστικὸν ἔδαφος τοῦ νέου δράματός του «Οἱ Πετροχάρηδες» τοῦ δίνει τώρα τὴν περίσταση νὰ ζετεύλῃσει πλέοντα τὴν δραματικὴν δύναμην. "Ἄν κ' ἵσως μπορεῖ νὰ φανταστεῖ κανένας καὶ στὸ ρωμαϊκὸ θέατρο μιὰ δραματικὴ κίνηση πιὸ ἐσωτερικὴ καὶ μὲ λιγότερα ἐξωτερικὰ ἔχανδματα καὶ ξεσπάζματα, ώς τόσο ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὴν ὅλην μας δραματικὴν παραγωγὴν, δὲ μπορεῖ πάλι παρὰ νὰ μένει ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ νέο ἔργο τοῦ κ. Χόρην. «Οἱ Πετροχάρηδες» είναι ἕνα δράμα κι ἕνα

^{*)} Ἡ ἀρχὴ στὸ περιεπέμπον φύλλο.

Φέρη στὴν ἐντέλεια τῶν ἀριστουργημάτων
ΣΥΛΒΙΑ (ποὺ τὸν ἀκούει ἀλθεταγα).

καθῆστε, δάσκαλε· μιένετε λίγο ἀκόμα, σᾶς παρακαλῶ! Καθῆστ' ἐδῶ, κοντά στὸ παραθύρον. Μείνετε μιὰ στιγμὴ ἀκόμα. "Εχω χλιδιά πρόμεττα νὰ σας πῶ, καὶ δὲ θὰ μπορέσω νὰ σας πῶ αὖτε ἔνα. "Ηθέλω νὰ νικοῦσχ αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη τρεμούλα ποὺ μὲ βαστᾷ... Πρέπει νὰ καταλάβω..."

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ Ἡ χρᾶσ σας κάνει ει τρέμετε; (Κάθεται ουμά στὸ παράθυρο. Ἡ Συλβία ἀκούντηπώντας τὴ μέση τῆς στήνη ποδὰ τοῦ παραδύ ριοῦ, στέκεται γυρισμένη πρὸς τὸ μέρος του· καὶ τὸ πρόσωπό της φέργει απὸ γαλανὸν δέρα, διον φαίνεται στὸ βάθος ἡ διορφη μοναστηριάτικη φαγούλα.)

ΣΥΛΛΙΔΑ. Δέν ξέρω δν είναι ή χρόχ.. Κάποτε, όλκ έσα έγειναν, δλο τό κακό, δλος ο πόνος, ώς και τό αίμα, ώς κκι της πληγής τό σημάδι, δλκ λυδόνουν, χένουνται, σθήνου ε μέ την άλησμα γιά, γίνεται μηδέν... Κάποτε, δλα έσα έγειναν, δλο τό φριχτό τών ένθυμησεων βάρος, πυκνώνται, βαρχίνει, γίνονται κιητό και μουντό κκι τεληρό σαν τούχο, σα βράχο; πού δέ μοι μέλλεται πιττά νά τών έπειρασω... Πρωτήτερα, πού μιλούντατε, δταν είπατε νά μοι προσφέρετε έκεινο τό άπροτδό

πειρητής του γενημένος δραματικός. Ή τέχνη του γνωρίζει τή δραματική ένστητα κ' οίκονομά, τήν αξία τού γοργού και την ξωγρού ξετυλίματος τών περιστατικών, τής φυσικότητας και την ζωντανότητας τού διαλόγου, ή δράση φτάνει πολλάς στιγμές σε δύναμη και κάθισ νές περιστατικό, πού πλέκεται σ' αυτή, έρχεται νά τη ζωηρέψει και νά μάς ξέγηνει τό δραματικό ένδιαφέρο. Χαρίσματα σπάνια και δεθαρρών νά λέω πολύ, όν πώ πρωτέφαντα στή δραματική μας τέχνη. Κρίμα πώς δι πειρητής πού τάχει δε μπορεί και σ' αυτό τό δράμα του νά λυτρωθεί τέλεια από τά μυστικοπαθή τραβήγματά του, καθώς κι από μιά σχηματική αντίληψη τής ζωής και νά κοιτάξει βαθύτερα τένα άνθρωπο κάτω απ' τήν ίδεα, πού κίνησε τήν έμπνευσή του, κ' έτοι νάφισει τή δραματική έφυτα του νά κάμει πιε άδιασται τό τεχνικό της θάμα.

«Ο! Πετροχάρηδες» θέλουν νάναι ή τραγωδία τής γενιάς πού ξεπέφτει καὶ χάνεται: κάτω ἀπὸ νέες συνθήκες τῆς ζωῆς, ἀλιστικες ἀπὸ κελες ποὺ τὴν ἀνέβασαν μιὰ φορὰ στὸ ὑψὸς τῆς. 'Ο θρωας τοῦ ἔργου Πετροχάρης, ἔνας ἀγωνιστής τοῦ 21, ἀφοῦ δ ταλαρὰς Ἀλεξανδρῆς τού ρούφηξε τὴν περιουσία του, ζει μὲ τὰ προγονικὰ θυμῆματα καὶ μὲ τὸ γόρητρο τῆς πολεμικῆς ἀρχοντιάς του. Τὸν καημὸν καὶ τὸ θυμὸν γιὰ τὸ ἔπεισμα τῆς γενιάς ἔρχεται νὰ τὸν περσέψει ή εἰδηση πώς ή κόρη τού ἀδερφού του βρέθηκε ντροπασμένη ξαφνικά. Σύνωρα μαθαίνει πώς ἔκλεψαν τὸν ταλαρὰ Ἀλεξανδρῆ, μὰ δὲν προφταίνει νὰ χαρεῖ γι' αὐτό, γιατὶ σὲ λίγο φανερόνεται γιὰ κλέφτης ὁ Ἰδιος ὁ δικός του γιάς, ὁ Μάνθος. Κλέφτης ὁ γιὸς τοῦ Πετροχάρη! 'Η ἀρχοντική του ὄργη ἀνάβει καὶ θέλει νὰ τὸν παραδῷσε: στὴν ἔξουσία, ποὺ τὸν κυνηγάει. Μὰ ή γυναίκα του τοῦ θυμίζει πώς ντροπιζεῖ περσότερο τὸ σόι του μὲ τὸν ἀγένει πατέρας ἐνὸς φυλακισμένου καὶ ὁ Πετροχάρης ἀποφασίζει καὶ τὸν κρύβει στὸ κατώγι, ἐπουφυλάγονται τὰ θυμητικὰ τῶν προγόνων. Κι αὐτὸν κάνει ὅχ: γιὰ νὰ τὸν φεῦγατίσει, μὰ γιὰ νὰ ἔπλύνει μόνος μὲ τὸ αἷμα τοῦ φταχτη τῇ ντροπή τῆς γενιάς, καθὼς ἐπιβάνεται σ' ἔναν Πετροχάρη. Τὸ δέρφερο μισὸ μέρος τοῦ δράματος ξετυλίγεται στὸν ἀγώνα μεταξὺ πατέρων καὶ μάνας, ποὺ θέλει νὰ γλυτώσει τὸ γένος τῆς, καὶ μεταξὺ πατέρων καὶ γιού, δσο ποὺ ἔρχεται κ' ή ἀλλη ἀποκάλυψη πώς ὁ Ἰδιος δ στερνὸς είναι κ: δ ἀτιμαστής τῆς ξαδέρφης του

κητο δάρω, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου : «Νά, τώρα θὰ πιάσω στὰ χέρια μου ἑκεῖνο τὸ δάρω, ἕκεινο τὸ κομ μάτι του πηλοῦ ὃπου αὐτὸς ἔριξε τὸν πρῶτο σπόρο του ὄνειρου του σὰ σὲ χωρέψει καὶ περό. Θὰ τὸ πιάσω μὲ τὰ χέρια μου, θὰ πάω σιμά του γελαστή, νὰ τοῦ φέρω ἀνέγγιχτο τὸ καλήτερο μέρος τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς ζωῆς του· καὶ δὲ θὰ μιλήσω, κι αὐτὸς σὲ μένα θὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπο ποὺ τοῦ φύλαξε δλα τάχατά του, καὶ θὰ εἴμαστε νέοι ἐκόμα, θὰ είμαστε νέοι ἐκόμι !» "Ετοι ἔλεγε δὲ νοῦς μου· κ' ἡ ιδέα μὲ τὴν πράξην πήγαινε νὰ γείνουν ἐνα, μὲ μιὰν ἀπίστευτη εὐκολία. Τὰ λόγια σχε μεταμορφώνανε τὸν κόσμο... Κ' ἐπειτα, νά, ἔνα φύσημα περνᾷ, μιὰ πνοή, δι πάλαιορθή; ἔνακτος τις ποτε, κι ἀνακατεύει κάθε πρόσωπο, καὶ καταστρέφει κάθε δραχμα· κ' ἡ ἀγωνία ξεναγούι; Σι, κ' οἱ φίδιοι, κ' ἡ τρεμούλχ... "Ογ, δὲ Ἀπρίλης ! (Γυρίζει δέξαφρα κατὰ τὸ φᾶς, μ' ἔνα βαθὺ ἀμαστένυμα). Πώς; σὲ τηροῦει αὐτὸς ὁ ἀξέιας, ποὺ είναι ως τόσο ἔτσι καθαρός ! "Ολες οι ἐλπίδες καὶ δλες οι ἀπελπισίες διεκβίνουν τὸν ἀνεμο μὲ τῶν λουλουδῶν τὴ σκόνη.

(Προβάλλει στὸ παράθυρο φωνάζοντας)
— Μπεάτα ! Μπεάτα !

κι ὁ πατέρας τὸν σκοτώνει ἀπόκνω στὸ κορύφωμα τῆς δρυγῆς του.

Είμα: τής γνώμης πώς γιατί νά πάρει κανένας μιά σωστή ίδέα για τη δραματική αξία ένδος έργου θεατρικού, πρέπει καντά στέ διδάσκασμα νά τό δει: ζωντανεμένο και στή σκηνή. Γι' αυτό θέλω νά δημολογήσω περσότερο τή δραματική αξία στιγμών, έκεινη λ. χ. που ή μητέρα υποψιάζεται τό γιό της γιατί κλέφτη από τά λόγια τού ήπερέτη, ή σάν τήν άλλη που μπαίνει στή σκηνή και φανερώνεται γιατί τέτιος ή ίδιος ο Μάνθος, και νά τυλαχτώ νά πώ μια τελιωτική έντυπωση γιατί μερικές άλλες, δημο πού φαίνεται πώς σκοντάζει: τό φυσικό κι άδιαστο τής δράσης. Μερικές στιχομυθίες λ. χ. μού φαίγονται κάπως μακριές, καθώς στή β' σκηνή τού τρίτου μέρους, έκει που ή μάνα κλείνεται δέω απ' τήν κάμαρα, κάπια άλλα λίγο ήπερβολικά και ζητημένα κ' ή δράση κάποτε ξεπέφτει σε σχήματα θεατρικά κ' αισθηματικές έκφράσεις. 'Ο Πετροχάρης σά νά μιλεί πολὺ γιατί τούς προγόνους του, ξεσκεπάζει τις εικόνες τους κι: ζρκίζεται σ' αύτές μὲ προσφωνήσεις θεατρικές. "Όλα αύτά μέσα άντιδραματικά, κι άντιπομητικά, πού τά χρειάστηκε, ζπως φαίνεται, ή συγραφέας γιατί νά δείξει τήν ψυχή, τό χαραχτήρα τού θρωά του κι: ζμως δὲν τά κατάφερε μ' αύτά, καθώς κ' ή δραματική κίνηση τού έργου δὲν καταζέρνει νά κρύψει: τό ήστερημα τού ποιητή στέ νά διαγράψει: ζωντανά δια πρεπει τά πλάσματά του, νά τά δει και νά τά παραστήσει σάν δυτα πλέρια κάτω απ' τήν ίδέα, που θέλησε νά έκφρασει. Μέ τὸν Πετροχάρη λ. χ. θέλησε νά δείξει τὸν άγωνιστή τού 21 σε μιά νεώτερη, έποχή μονάχο μὲ τις θύμησές του και μὲ τά ήδανικό τής τιμῆς τής γενιάς του άνωτερο από καθετής άλλο στή ζωή. Προσθάνει ό γιός του τήν τιμὴ αυτή, χρωστάει νά τό πλερότες μὲ τά αίμα του. Μπρός στήν ίδέα τής τιμῆς τής γενιάς παραμερίζει καθάλλο αισθημα, άκομα και τό πατρικό. Ήπως είταν ή δὲν είταν τόσο οικηρόσκαρδοι οι πολεμικοί άρχοντες τού 21, πώς είχαν ή δὲν είχαν τά αισθημα τής τιμῆς τόσο άναπτυγμένο, δὲν τό συζητώ. Έκείνο που ηθελε κανεὶς θά είται ένα ζωντανότερο σωμάτωμα τών αισθημάτων αυτών στή μαρφή τού Πετροχάρη, μιά δργανούστερη άνθρωπινη παράστασή τους, πιό πιθανή ηγηλ. σαρκωμένο στόν άνθρωπο Πετροχάρη τόν τύπο τού άγωνιστή τού 21. Δέ θέλω νά γρψει έδω τό ζητημα όντας στήν τέχνη

ΣΥΛΒΙΑ. Ἐκεῖ ναι, καὶ τρέχει μέσα στὶς τρανταφυλλίες. Κάνει σὸν τρελλὴ ἀπ' τὴν χαρά της. — Μπεάτα! — Κρύψτηκε πίσω ἀπὸ μιὰ φράχτη, ἡ κατεργάρα. Καὶ γελάει. Τὴν ἀκίνητη ποὺ γελᾷ; "Α! ἄμμα γελᾷ, τότε νοιώθω ἔγω τί είναι ἡ χαρά τῷ λουλουδιώτε ποὺ γιομήζουν μὲ δροσούλα ως τὰ χελλη τοῦ ἀνθοῦ. "Ετοι τὸ γέλοιο της τὸ δροσάτο μοῦ γιομίζει τὴν καρδιά.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ἰσως τὴν ἀκούει κι ὁ Λούκιος,
καὶ περηγορίεται.

ΣΥΛΒΙΑ (σοβιρή καὶ τρεμάμενη, σκύβοντας πρὸς τὸ δάσκαλο καὶ πιάνοντας τὸ χέρι του). Πι-
στεύετε λοιπὸν πώς γιατρεύτηκε ἀληθινά.. ἀπὸ
κάθε πληγῆ; Πιστεύετε πώς ξαναγυρίζε σ' ἐμέγα
μ' ὅλη τὴν ψυχή του; Τὸ αἰστανθήκατε αὐτὸ
καθὼς τονὲ βλέπατε καὶ τοῦ μιλούσατε; Αὐτὸ σᾶς
λέγει ἡ καρδιά σας;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Μοῦ φάνηκε, πρωτότερα, πώς είχε τὴν ὅψη τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ξαναρχίζει καὶ ζῇ μὲ καινούργιες ἀντίληψη τῆς ζωῆς. "Οποιος εἶδε τοῦ χάρου τὸ πρόσωπο δέν μπορεῖ παρὰ νὰ εἰδε σε μιὰν ἀστραπὴν καὶ τὸ πρόσωπο τῆς ἀληθείας. Τὰ μάτια είναι λυτά. Σας βλέπει καὶ σας γιωρχίζει ἀλάκανη τώρα.

είναι οι τυπικές ή οι άτομικές, μα κ' οι πρώτες άνενναι άνωτερες, πρώτα και κύρια πρέπει γάχουν αὗτές τη σφραγίδα του άνθρωπου και πρώτο έργο του πουγκή είναι νὰ δοσει στὸν τύπο του παλιού ή νέου χαιρού, που θέλει νὰ μάς δεῖξει, τὴν άνθρωπινη πιθανότητα. Ἀπίθανος δλότελχ δὲν είναι βέβαια δ Πετροχάρης. Μὰ κάπως θαμπά ζωγραφισμένος και τὴν φυχή του φαίνεται νὰ τὴν κινάει περσότερο ή ίδεα του συγραφέα. Σ' ἔκεινη δὲ μπόρεσε η ἀμέληση νὰ φέξει ἀρκετὸ φῶς δ κ. Χόρην και πρόσεξε περσότερο στὸ δραματικὸ δργάνισμα τῶν περιστατικῶν. Μὰ δταν λείπει τὸ ἀναγκαῖο φῶς στὸ ἐσώτερο Εἶναι, ή δραματικὴ συγκίνηση καταντάει ξώδειρη μὲ τὰ χάσματα που μένουν στὸ τέλειο φανέρωμα τῆς φυχολογικῆς δλήθειας.

Κι αύτὸς τὸ ὑπέρημα μοὺ φαίνεται: πώς εἶναι συνδεμένο μὲ τὴν θολή ἀντίληψη τοῦ ὅλου θέματος ἀπὸ τὸ συγχράφεα. Δὲ ζητάω ἀπὸ τὸν ποιητὴν νὰ βγαίνει στὴ σκηνὴν μὲ ἔνα θέμα, μὰ δὲ τὸν ἔρχεται καὶ μᾶς κεντάει στὸ νού μας ἔνα πρόβλημα ζωῆς μὲ τὸ ἔργο του, χρωστάει κιόλα γὰρ μᾶς τὸ δόσεις κάπως καθαρὰ μπροστά μας. Τὸ ἔργο τοῦ κ. Χόρν δένεται: ἀπάνω στὴν ἀντίθεση γιού καὶ πατέρα, στὸ ηθικὸ ἔπεισμα τῆς γενιάς ἀπὸ τὴν διαφθορὰ τὸν χαραχτήρα τοῦ γιού. Νομίζω δὲ, πρώτη ἔγγια τοῦ ποιητὴ οὐ πρεπεῖ νάναι νὰ μᾶς δεῖξει τὴν ἀντίθεση τῶν δυού ψυχῶν, ποὺ ἔφερε στὴ σύγκρουση, διθε ζητάει νὰ βγάλει τὸ δραματικό του ἐνδιαφέρον. ‘Η δραματικὴ καταστροφὴ ἔρχεται ἀπὸ’ τὴν πράξη, τοὺς Πετροχάρη, ποὺ κινιέται ἀπὸ τὸ αἰσθήμα τοῦ ἔξευτελισμοῦ τῆς γενιάς του. Τὸν ἔξευτελισμὸν τὸν σωματόνει μιὰ ἀλλή πράξη τοῦ Μάνθου. Κι: ἂν λοιπὸν δὲ συγχράφεας, θέλοντας ἔστω νὰ περιορίσει τὸ δράμα του μόνο στὴν ψυχὴ τοῦ Πετροχάρη, δὲν τὸ νόμιζες ἀναγκαῖο νὰ μᾶς δόσει: πλέρια τὴν μορφὴ τοῦ Μάνθου, χρωστούσες ωςτόσος νὰ μᾶς δεῖξει καθαρότερα τὰ ἐλατήρια τῆς πράξης του, τόσο περσότερο δοσο, καθώς εἶπα, μὲ κάπια λόγια ἐδῶ κ' ἐκεὶ κεντάει στὸ νού μας κάπιο πρόβλημα πιὸ γενικό, δηλαδὴ τὸ ηθικὸ ἔπεισμα τῆς γενιάς. Τὸ πρόβλημα τοῦ οὐλικοῦ ἔπεισμού, ποὺ καὶ γι' αὐτὸ μᾶς δίνονται στὸ δράμα κάπιες κεντιές, τάφινω γιατὶ οἱ κεντιὲς αὐτὲς εἶναι πιὸ ἀσαφεῖς μὲς τὴν ἰδέα τοῦ συγχράφεας. Ετοι, μὲ τὴν δλότελα ἀπλερηγ μορφὴ τοῦ Μάνθου ποὺ τῆς λείπει κάθιτος χαραχτηριστικὴ γραμμή, καὶ μὲ τὴν ἀσοριστικὴ ποὺ ἀφίνεται: στὰ κινητήρια τῆς πράξης του, μιὰς πράξης ποὺ εἶναι ὁ κέμπος ἀλο

ΣΥΛΒΙΑ. Ω, δάσκαλε, δάσκαλε, άν είχατε λάθος, άν τ. ἐλπ.δω είτανε χαμένη, τι θὰ γινόμου έγώ; "Ολες μου τις δυνάμεις τις έχω ξεδεμένες.

ΑΟΡΕΝΤΖΟΣ. Καὶ τί φοβάστε τώρα πιό;
ΣΥΑΒΙΑ. Ο Λούκιος θέλησε νὰ πεθάνη-

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Τι μπορεῖ αὐτή να κάμη τώρα
πιά;

ΣΥΓΑΒΙΑ. "Ολα θὰ τὰ μποροῦσε, & εἶχε ἀκόμη τὸν ἔρωτά του.

ΔΟΡΕΝΤΖΟΣ. 'Αχόμα τὸν ἐρωτά του; Καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ θάνατο;

ΣΥΛΒΙΑ. Καὶ πέρ' ἀπὸ τὸ Θάνατο. 'Α, τι
νοιάθετε τὴν ἀγωνία μου! Γιὰ κείνην την θέλησε να

πεθάνη σὲ μιὰ στιγμὴ τρέλλας καὶ μανίκες. Βάλτ
μὲ τὸ νοῦ σας πόσο θὰ τὴν ἀγαποῖσσε, ἀν δικό
μου δ στεχασμός, ἀν δ στοχασμός τῆς Μπεάτας δὲ
τὸν ἐκράτησε.. Εἴτανε λοιπόν, τὴν τρομερή ἱερόνυ-
ῷα, δλώτατος ἡ λεία ἔκεινῆς καὶ μόνης εἴτανε στ
κατακόρυφο τοῦ παροξυσμοῦ καὶ τῆς ὁδύνης του
κι δλος δ ἄλλος κόσμος εἴτανε ζεγγραμμένος. Βάλτ
μὲ τὸ νοῦ σας πόσο θὰ τὴν ἀγαποῖσσε (*"Η φωνή της*
*είναι συγκλή μα σπαραγκική. Ο γέρος σκύβει τὸ κε-*φάλι.**) Τώρα, ποιός μπορεῖ νὰ πῇ τι τοῦ συνέβηκε

τού δράματος, τὸ χάσμα τῆς ἀλήθειας γένεται πλα-
τύτερο σ' αὐτό. Ἡ σύνθεση τῶν περιστατικῶν μᾶς
δίνει: νὰ νοήσουμε πώς ὁ Μάνθος κινήθηκε γὰ κλέ-
ψει ἀπ' τὴν ἀνάγκη, νάρει τὰ μέσα γιὰ νὰ φύγει
κ' ἔτοι γὰ σκεπάσει τάλλο ἔγκλημα, ἔγκλημα δηλ.,
γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀντίληψη, τοὺς ἀτιμασμούς τῆς
ξαδέρφης του. Ἔνας μοντέρνος ποιητὴς—καὶ μὲ
αὐτὸ δὲν ἔνοιω ἔκεινον, ποὺ παρακολουθάει τοὺς τε-
χνικοὺς συρμούς, μὰ ἔκεινον ποὺ βλέπει τὸν ἀν-
θρωπο κάτιῳ ἀπ' τὶς ξετυλιγόμενες συνθήκες τῆς
ζωῆς—θάρροιχνε δὲν τὴ δραματικὴ βρεύτητα στὸ
ψυχολόγημα τῆς πράξης αὐτῆς τοῦ Μάνθου κ' ἔτοι
θάδινε καὶ τὸ κλειδὶ τοῦ ἡθικοῦ ἔπεισμοῦ τῆς γε-
νιάς κ' ἔτοι Ήλιδύαινε μέσα ἀπὸ τὰ πράματα πὶς
τραγικὴ ἢ σύγκρουση γιοὺ καὶ πατέρω, παίρνοντας
ἀνώτερη δραματικὴ σημασία μὲ τὸ φανέρωμα καὶ
τῶν δυὸ σὰν πραματικῶν θυμάτων τῆς μοίρας. Ὁ
κ. Χόρη τὴν ὑποψιάζεται· τὴ μοίρα αὐτῇ, βάζει: τὴ
λέξη, τῆς στὸ στόμα τοῦ Μάνθου, μόνο νὰ μὰς τὴ
δεῖξει καθαρὴ δὲ μπορεῖ. Ἀντὶς νὰ τὴ σωματόσει σὲ
έρισμένα περιστατικά, θέλει γὰ τὴ σκορπίσει μυ-
στηρικὰ στὴν κλεφτουριά, ποὺ εἴταν μέσα στὸ
αἷμα τοῦ Μάνθου, σὲ κάπια θεία δικαιοσύνη, ποὺ
γυρέθει νὰ πλειρωθούν παλιὰ κείματα τῆς γενιάς
τῶν Πετροχάρηδων μὲ τὸ ἔγκλημα τοῦ τελευταίου.
Ξεστομῆτει τούτος μὰ στυγμῇ τὸ λόγο τῆς μεγά-
λης ἀνάγκης νὰ φύγει μακριά, τὸν σκοτίζει: δύως
πάλε στὶς ἀφοριστικές. Δὲν ἀξίονε βέβαια κανεὶς νὰ φα-
νεράσει ὁ ίδιος ὁ Μάνθος στὸν πατέρα του τὴν ἀ-
νάγκη αὐτῇ, μὰ θὰ ηθελε νὰ βάσιξε τὸ ἔγκλημα σὲ
ποιητὴς σ' ἔκεινη, ποὺ εἴταν κ' ἢ πραματικὴ αἵτια,
ὅπως φαίγεται: ἀπ' τὴ σειρὰ τῶν περιστατικῶν. Ἀν
μοὺ πει ὁ ποιητὴς πώς δὲν εἴταν αὐτὴ ἢ πραμα-
τικὴ αἵτια, τότε Ήλιδύονα νὰ μοὺ σωματόσει ζωντανὴ
σ' ἔνα χαραχτήρα ἀνθρώπινο δλους τοὺς ἀλλούς
νηπιανιγμούς ποὺ κάνει, νὰ παρατήσει δηλ., τὸ
Μάνθο σὰν ἔνα πλάσμα ποὺ ἐνεργάν μέσα του ζίει
σι ἀλλες αἵτιες, νὰ τοὺ δέσσει μὰ παρόμια ζωντά-
νια, ὅπως κατάφερε νὰ δέσσει τὴν μορφὴ τῆς μάνας
του. Μπορεῖ δλες αὐτὲς σι αἵτιες νὰ παίζουν ρόλο
μέσα στὶς ψυχές, μὰ σ' ἔνα ποιητικὸ πλάσμα Ηέ-
λουν ζωντάνεμα καὶ π. Ηανέστητα τρανίτερη ἀπὸ λό-
για ἀδριστα, ἔταν μάλιστα τὰ πράματα, καθὼς τὰ
παραστένει ὁ ίδιος ὁ ποιητὴς, φωνάζουν ἀλλη ἐξή-
γηση, μὰ ἐξήγηση ποὺ μουρμουρίζει: καὶ στὰ στό-
ματα τῶν ίδιων τῶν πρεσβύτων, μὲ δῆλο τὸ μυστικό
τους σύγχρονα. Κ' αἵτια σ' αὐτὸ τὸ σύγχρονα εἶναι,

Ὥστερ' ἀπό τα χτύπημα, ὅταν ἡ σκοτεινά τοῦ Ηχ-
νάτου πέρασε ἀπάνου στὴν ψυχή του: "Ἄν ξύπνησε
ἀνενθύμητος; Βλέπετ τὴν ἀβύσσον ἀνάμεσα στὴν ζωὴν
του που ξανανεώνεται καὶ τὸ μέρος τοῦ ἑαυτοῦ του
που ἔμεινε πέρ' ἀπὸ κείνο τὸ σκοτάδι: "Ἡ μᾶλλον ..
ἢ μᾶλλον τὸ Εἰδώλο ξαναβγῆκε ἀπὸ τὸ χαος καὶ
στέκει ἀπάνου ἀπ' τὴν σκιὰ γιὰ πάντα, κυρίαρχο,
μ' ἀκαταγώνιστην ὑπεροχή: Πέστε μου!

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (*λορέντζος*). Ποιός μπορεῖ να το πη;
ΕΞΑΡΙΑ (*εξαρία*). Μάλιστα στην αρχή της

ΣΥΛΒΙΑ (μὲ τόνον δύνης). "Α, τώρχ οὐτε
σεῖς δὲν τολμάτε πιὰ νά μὲ περηγορήσετε! Λαϊκόν,
έτοι σίνα! Δέν υπέροχει πυτωρία!"

ΕΤΟΙ ΕΙΝΑΙ ; ΔΕΝ ΉΠΑΡΧΕΙ ΠΩΤΗΡΙΑ ;
ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (πιάνοντάς της τα χέρια). "Α,
δχ, Συλβία .. Ήθελα νά πᾶ : - Ποιός μπορεῖ νά
πῆ τι μεταβολὲς φέρνει σ' ἔνα φυσικὸ σάν τὸ δικό
του μιὰ δύναμη τόσο μυστηριακή. "Ολα εὐαγγελί-
ζουν ἐπάνω του τὸ φανέρωμα καινούριου ἀγγελίου.
Κυττάχτε τον ἄμα χαμογελά. Πρωτήτερα, ἔκει,
πριν τὸν ἀφήσετε γιὰ νὰ μὲ συνοδέψετε ἔξω, διαν
σάς φίλησε τοῦτα τάγχη πημένα χέρια, δὲν τὸ νοιώ-
σατε πῶς ὅλη ἡ καρδιά του ἐλιώνει ἀπὸ στοργὴ καὶ
ταπεινωσύνη ;

ΣΥΛΒΙΑ (*ἀναμμένη στὸ πρόσωπο μὲν ἀνάλαφρη*

θαρρώ, τάγνημα τῆς πραματικότητας, ποὺ χαραχτηρίζει δύσις μας, καὶ τέλοτε λαμπτερωμένο τὸ σκέψης. Γυρέσθε τὰς ἀπορίες τῶν πρᾶξεων μας· έπει τοὺς δὲν πάρκουν, θρησκείας τῶν πρᾶξεων πάρκουν, δὲ φτάνει τῇ δύναμι μας ἡ τοι τε δεῖξει. "Ετοι κι δισυγραφέας τῶν «Πετροχάρηδων» περνάει μὲ ἀδροχασθέδην τὰ πόδια ἀπὸ τὴν τραχικότερο σημεῖο τοῦ δραματικοῦ, φεταθέτε τὴν πάλη ἀνάμεσα πατέρα καὶ γιοὺ σὲ πρότερη, ποὺ ἀπὸ αὐτὸ δὲ μπορεῖ νὰ δέσει παρὰ λόγια μένο κι ἀφίνει ἀνεκμετάλλευτο τὸ πιὸ βαθιὰ ἀνθρώπινο τὸ περιστατικό, ποὺ δὲ δραματική τοῦ ἐφύλα μπορεῖ καὶ τὰ δραγανήσει σὲ μὰ καταστροφή. Αὐτὴ τῇ δύναμι τοῦ τὴν τονίνῳ πάλε κι ἵσα ἵσα γιατὶ τὴν ἀναγνωρίσω, γιατὶ τούτο ζειλανὸν μὴ σηματόσει μόνο στὸ φαινόμενο τοῦ δραματικοῦ κι ἀκόμα νὰ μὴν τὸ συγχίσει αὐτὸ μὲν τὸ μυστήριο, ποὺ ἔρχεται στὸ τέλος νὰ θελέσει τὸν ἀνθρώπινο ἔλεος καὶ νὰ παραλύσει στὴν κριτικότερη στιγμὴ τὸ δραματικὸ ἔνδιαιρέρον μὲ τὰκατανόητα καὶ συγχισμένα λόγια τοῦ Μάρως Πετροχάρηδενας." Οχι μόνο θὰ γλύτωνε τὰ συγκράσεα ἀπὸ τὴν κάπως δηγημένη καταψυχή στὴν ἀποκάλυψη τοῦ νέου ἀγκλήματος τοῦ Μάνθου μὲ τὸ γράμμα, ἀλλὰ κι ἀντὶς νάρθετη δὲ Μάρω νὰ σώσει τὴν δημορφιά, τάγνητονται τὴ γενιὰ ἐτοι συμβολικὰ κι ἀφιερεμένα, τὶ δραστικότερο καὶ φυσικότερο κι ἀνθρωπινότερο δὲ θάταν νάρχονταν νὰ σώσει δυὸ ἀνθρώπους κτυπημένους ἀπὸ τὴ μοίρα. Δὲν ἔννοι τὸν Πετροχάρη ἀπὸ τὴν παιδοκονία. "Η λύση μοὺ εἶναι δέρπερο. Τὸ ἀληθινό, τὸ τραγικὰ μειραίς ξητάν ἀπὸ τὸν ποιητὴ νὰ μοὺ σωματίσει, τὴ σύγκρουση κισθημάτων μόνο ἀνθρώπινων καὶ τὸν ἄγνων ἀνθρώπων, καθὼς εἶναι κι ἡ ζωή. "Ο συγραφέας τῶν «Πετροχάρηδων» δείχνει νάρχει μέσα του τὴ δύναμη γιὰ νὰ τὸ κάμει, τὸ κατερόθενει σὲ πολλὲς στιγμὲς τοῦ δραματικοῦ. "Ισως γιὰ τὴν ἀντίληψη ἄλλων τὰ διστερήματα, ποὺ βρίσκων ἄγω σ' αὐτό, δὲ θεριστία καὶ τάπλερς στὴν πλαστικὴ παράσταση ἀνθρώπων, νὰ δίνουν μὰ ἀνώτερη συγκίνηση, ίσως δὲ κιλή τοῦ ποιητὴ στὸ μυστικὸ νάναι γι' αὐτοὺς μὲν ἀρετὴ τῆς τέχνης του. "Ωςτόσο ἔγω, καιρετώντας τοὺς «Πετροχάρηδες» σὲ μὲν μεγάλη πρόσεδο καὶ γιὰ τὸν ποιητὴ τους καὶ γιὰ τὴ δραματική μας τέχνη, θέλω νὰ βλέπω τὰ κατὰ τὴ γνώμη μου ἀλατώματά τους σὰν ἀπομεινάρια τῆς συμβολικῆς μανίας τοῦ συγκράσεα τοῦ «Ἀνεχτίμητου» καὶ νὰ ἐλπίζω πώς τὸ βαθύτερο ἀντίκρυσμα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀνθρώπου, διποὺ θὰ τὸν

φέρει ἀναγκαῖα τὸ δραματικὸ ἔειδιμά του, θὰ μὰς τὸν δεῖξει σὲ νέο ἔργο του διλότελα ἀλευτερωμένον ἀπὸ κάθε μυστικὴ καὶ ρωμανικὴ διάθεση κι ἔτοι καὶ μὲ δυναρικότητα τῆς γερή δραματική του ἰδιοτυπία.

*

"Αν δὲ φοβούμοιν νέα διαμαρτύρηση προσεραιότητας, θάλεγχ πώς δὲ «Γήταιρος» τοῦ Ρήγα Γκόλφη εἶναι μὰ συνέχεια τῆς τάσης τοῦ Ταγκόπουλου νὰ μπάσει τὴν πολιτικοκοινωνικὴ ζωὴ στὸ θέατρο. "Οπως κι ἀν εἶναι, δὲ Ρήγας Γκόλφης παρουσιάζεται μ' χειρὶ τὸ δράμα ἔνας κοινωνικὸς ἀπόσταλος καὶ τὸ ἔργο του εἶναι δὲ πρώτη σοσιαλιστικὸ δράμα θάχη τὴν ἀλισσή κανένας νὰ τοῦ παρουσιάσει μὲ εἰκόνα τῆς πραγματικότητας ποὺ γένησε τὸ κοινωνικὸ πρόσλημα τοῦ καιρού μας. Οι «Υφαντές» τοῦ "Αουπτικαν λ. χ. δὲ «Η ἀλπίδα σὲ προκοπή» τοῦ ὀλανδοῦ "Εϊγερμανς, ξεσκεπάζοντας ἀπὸ τόνα μέρος τὴν ψυχὴ τοῦ κεφαλαιούχου κι ἀπὸ τάλλο τὴ θύλιερη μοίρα τοῦ ἔργατη, μὰς δείχνουν ζωντανότερα τὴν ἀφορμὴ τῆς σοσιαλιστικῆς ιδέας, παρέτι. Θὰ τόκωναν ίσως τόμοι ὀλόκλεροι, δπου ἀναπτύσσεται αὐτὴ φιλοσοφικὴ δὲ οἰκονομολογική. "Αν οι παραπάνω ποιητὲς γνώριζαν κι ἐπιστημονικὰ αὐτὴν τὴν ιδέαν, δὲν τὸ ξέρω δὲ μὲ μέλει. Φτάνει πώς γνώριζαν τὴν πραματικότητα, γιὰ τούτο καὶ μὰς ἔδοσαν μὲ ζωηρὴ εἰκόνα της. "Ο κ. Ρήγας Γκόλφης δρματικὸ φαίνεται νὰ μὴν ζειερε σύτε τόνα σύτε τάλλο. Γι' αὐτὸ καταφύγει στὸ σύμβολο τοῦ γήταιρου. Καὶ ποιά σύγχυση ιδέας καὶ ποιά ἀδυναμία φυχολογίας κοινωνικῆς κι ἀτομικῆς βριθήν τὰ σύμβολα καὶ κρύβεται, μπορεῖ κανένας νὰ τὸ δεῖ στὴ σκηνὴ μεταξὺ πατέρο καὶ γιού, ἐπου δισυγραφέας αναγκάζεται νὰ φέρει τὴν κειμένη σὲ πραματικὸ ἔδαφος, καθὼς κι ἡ διηγήση τῆς ἔκρηκτης στὴ φάμπηκα δείχνει πόσο εύκολότερο εἶναι τὸ ἀράδιασμα παραμυθιών ἀπὸ τὴ φυσικὴ περιγραφὴ τῶν πραμάτων. "Η ἀγνοια τῆς πραματικότητας, δὲ γνοια τῆς ἔργατης ψυχῆς ἔκαμε τὸν κ. Ρήγα Γκόλφη νὰ τὴν παραστήσει μ' ἔνα θηροῦ μυθικὸ καὶ γὰ σαρκόσει τὸν τυραννούμενο στὴ μορφή του γιού τοῦ τύραννου, ἔνα ἀλλο δηλ. συμβολοποίημα διφύχο καὶ συγχισμένο. "Αν εἴται δὲ πρόθεση του κ. Ρήγα

τες του, δοσις γλύτωσαν κι εἶναι δργισμένοι μᾶζοι του. "Ο Φιντής δρυνέται. "Η γιαγιά δρμάτει μὲ νέο μήνυμα πώς δὲ "Ανούλα ἐπαύει κρίση νευρικὴ ἔξαιτας τοῦ φεβγιού τοῦ Σταύρου κι ὑποφέρεται καὶ φοβάται κατεῖς ἀδριστο ποὺ τριγυράνει τὸ σπίτι. Καὶ τόντις μὲ βοή ἀκούεται ἀπόμαχρα, ποὺ ἔλοένα δυναμόνει. Σφαλασύνται πόρτες καὶ παράθυρα, διφτής δρυμάτει, δὲ "Ανούλα μπαίνει πὸ τρομασμένη, δὲ βοή διό μεγαλόνει, δὲ τρόμος τῆς Ανούλας ποὺ πολύ, δισ ποὺ καταλαβαίνει τέλος πώς αὐτὸ εἶναι τὸ μυγκρυτὸ τοῦ γήταιρου, σωριάζεται χάρου, δὲ σκηνὴ καὶ καὶ τὸ δεῖδα τελιόνει.

Θαρρώ πώς δὲ ἀξία κι δὲ δύναμη τῆς τέχνης εἶναι νὰ μὰς παραστένει σὲ μὰς ζωντανὴ εἰκόνα ἐκείνο ποὺ τὰ μάτια μᾶς κι διοὺς δὲ δύνονται νὰ τὸ συλάδουν ἔτοι πλέρει καὶ συγκεντρωμένο στάμμασσο ἀντίκρισμα τῆς ζωῆς. "Ετοι κι ἀπόνα σοσιαλιστικὸ δράμα θάχη τὴν ἀλισσή κανένας νὰ τοῦ παρουσιάσει μὲ εἰκόνα τῆς πραγματικότητας ποὺ γένησε τὸ κοινωνικὸ πρόσλημα τοῦ γήταιρου. Οι "Υφαντές" τοῦ "Αουπτικαν λ. χ. δὲ "Η ἀλπίδα σὲ προκοπή" τοῦ ὀλανδοῦ "Εϊγερμανς, ξεσκεπάζοντας ἀπὸ τόνα μέρος τὴν ψυχὴ τοῦ κεφαλαιούχου κι ἀπὸ τάλλο τὴ θύλιερη μοίρα τοῦ ἔργατη, μὰς δείχνουν ζωντανότερα τὴν ἀφορμὴ τῆς σοσιαλιστικῆς ιδέας, παρέτι. Θὰ τόκωναν ίσως τόμοι ὀλόκλεροι, δπου ἀναπτύσσεται αὐτὴ φιλοσοφικὴ δὲ οἰκονομολογική. "Αν οι παραπάνω ποιητὲς γνώριζαν κι ἐπιστημονικὰ αὐτὴν τὴν ιδέαν, δὲν τὸ ξέρω δὲ μὲ μέλει. Φτάνει πώς γνώριζαν τὴν πραματικότητα, γιὰ τούτο καὶ μὰς ἔδοσαν μὲ ζωηρὴ εἰκόνα της. "Ο κ. Ρήγας Γκόλφης δρματικὸ φαίνεται νὰ μὴν ζειερε σύτε τόνα σύτε τάλλο. Γι' αὐτὸ καταφύγει στὸ σύμβολο τοῦ γήταιρου. Καὶ ποιά σύγχυση ιδέας καὶ ποιά ἀδυναμία φυχολογίας κοινωνικῆς κι ἀτομικῆς βριθήν τὰ σύμβολα καὶ κρύβεται, μπορεῖ κανένας νὰ τὸ δεῖ στὴ σκηνὴ μεταξὺ πατέρο καὶ γιού, ἐπου δισυγραφέας αναγκάζεται νὰ φέρει τὴν κειμένη σὲ πραματικὸ ἔδαφος, καθὼς κι ἡ διηγήση τῆς ἔκρηκτης στὴ φάμπηκα δείχνει πόσο εύκολότερο εἶναι τὸ ἀράδιασμα παραμυθιών ἀπὸ τὴ φυσικὴ περιγραφὴ τῶν πραμάτων. "Η ἀγνοια τῆς πραματικότητας, δὲ γνοια τῆς ἔργατης ψυχῆς ἔκαμε τὸν κ. Ρήγα Γκόλφη νὰ τὴν παραστήσει μ' ἔνα θηροῦ μυθικὸ καὶ γὰ σαρκόσει τὸν τυραννούμενο στὴ μορφή του γιού τοῦ τύραννου, ἔνα ἀλλο δηλ. συμβολοποίημα διφύχο καὶ συγχισμένο. "Αν εἴται δὲ πρόθεση του κ. Ρήγα

φίογα). Ναι, εἰν' ἀληθίναι.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (κυπτάσσοντας τὰ χέρια της). "Αγαπημένα, ἀγαπημένα κέρια, θαρρετὴ καὶ ωραία, θετρεμα καὶ ωραία! "Έχουνε ἔξαιρετη δύμορφια τὰ χέρια σας, Συλβία. "Αν παραπολλές φορές δὲ πόνος πλαστικὴ παράστασης ἀνθρώπων, νὰ δίνουν μὲν ἀνώτερη συγκίνηση, ίσως δὲ κιλή τοῦ ποιητὴ στὸ μυστικὸ νάναι γι' αὐτοὺς μὲν ἀρετὴ τῆς τέχνης του. "Ωςτόσο ἔγω, καιρετώντας τοὺς «Πετροχάρηδες» σὲ μὲν μεγάλη πρόσεδο καὶ γιὰ τὸν ποιητὴ τους καὶ γιὰ τὴ δραματική μας τέχνη, θέλω νὰ βλέπω τὰ κατὰ τὴ γνώμη μου ἀλατώματά τους σὰν ἀπομεινάρια τῆς συμβολικῆς μανίας τους συγκράσεα τοῦ «Ἀνεχτίμητου» καὶ νὰ ἐλπίζω πώς τὸ βαθύτερο ἀντίκρυσμα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀνθρώπου, διποὺ θὰ τὸν

κρεμάσῃ τὸν τάμα σὲ ἀγιο.

ΣΥΛΒΙΑ (πὼν μὲ σκιὰ τῆς διαβάνει στὸ μέτωπο). Πιστεύετε νὰ ξαναρχίσῃ γλήγορα τὴν ἔργασία του; Τὸ ἐπιθυμεῖ; Σάς ἔκανε λόγο;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναι, πρωτήτερα, που δὲν είσαις τέλος.

ΣΥΛΒΙΑ. Τὶ σᾶς ἔλεγε;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Πράματα ἀδέρινα καὶ νόστιμα, φαντασίες ἀνθρώπου ποὺ σηκώνεται ἀπὸ τὴν ἀρρώστηα. Τὰ ξέρω. "Έκανα κι ἔγω ἀρρώστηος. Πότε του φάνεται πὼν ξέχασε τὴν τέχνη του, πὼν δὲν έχει πιὰ καιμαὶ δύναμη, πὼν ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὴν δημορφιά. Πότε πάλι του φάνεται πὼν τὰ δάχτυλά του πήρανε χάρη μαγικὴ καὶ πὼν μ' ἔνα ἀπλὸ ἄγγιγμα οἱ μορφές θὰ τοῦ βρασίνουν ἀπὸ τὸν πηλό, μὲ τὴν εύκολιά τῶν δινέρων... "Έχει κάπια ἀνησυχία γιὰ τὴν ἔγκαττήν του, καὶ κάτω, στὸ Μουνιόνε. Μὲ περικάλεσε νὰ πάω καὶ νὰ δῶ... Τόρχεται τὸ κλειδό.

ΣΥΛΒΙΑ (ταραγμένη). Εἰν' ἔκει δὲ φύλακας.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Δὲν πήγατε πιὰ καὶ κάτω, καὶ ἀπὸ πότε;

ΣΥΛΒΙΑ. "Απὸ τότε ποὺ ξέρχεται καὶ τότε;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Κ' έκεινος, δὲ Λούκιος, τὸ ξέρει;

ΣΥΛΒΙΑ. Δὲν τὸ ξέρει. Μά, βέβαια, θὰ τὸ

στένω πὼν θεβάνη παντοῦ τοὺς λεκέδες τὸ αἷμα, καὶ

Γκόλφη γὰ σατυρίσει κι: ἀν δὴ τεχνικὴ ἀπειρία τοῦ δὲν εἴται τόσης ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ δύσει παρὰ ἴσχους μόνο ἀνθρώπων, θάλεγα πὼς δὲ Σταύρος εἶναι δὴ παραδία τοῦ ρωμιού, ποὺ ἀκούεις κάτι γιὰ σοσιαλισμὸς στήν ξενιτιὰ κ' ἡρθεὶς νὰ τὸν μπάσεις στήν πατρίδα, ὅπως δὲ Σταύρος. Μὲ τούτο καθάλλο θέλω νὰ πὼ παρὰ πὼς δὲ συμπαθῶ τὸν ἡρωα τοῦ κ. Ρήγα Γκόλφη καὶ τὴν ἀγάπην του στὸν ἀνθρώπῳ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ του ἀπ' τὰ προσδευτικὰ ἰδανικὰ τῆς ζωῆς. Ἀπεναντίας χάριμοις: πὼς οἱ ἀνθρωπιστικὲς ίδεις ἀρχινὰν νὰ ξεποπίζουν στὰ πνεύματα τῆς γιότης μας τὶς πατριωτικὲς καὶ μεγαλόσχημες σκληρόδεσ. Ἡ ἀνθρωπιστικὴ ίδεα εἶναι: ἔνα ἀπὸ τὰ χαραχτηριστικὰ δλῶν τῶν μεγάλων δημιουργῶν. Μὲ τὸ αἰσθημά τῆς βλέπεις ἐποιητής τὴν ζωὴν καὶ τὴν πλάκη: στὸ ἔργο του, τούτο ὅμως δὲν ἐνεργεῖ τόσο μὲ τὴν πρόθεση ποὺ εἶχε ἐποιητής, δοσο μὲ τὸ ζωντανὸν καὶ ἀληθινὸν τῆς παράστασης τῆς. Καὶ τὸ μὴ ἀληθινὸν τῆς παράστασης τῆς ζωῆς εἶναι τὸ πὼ μεγάλο ὑστέρημα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ρήγα Γκόλφη. Τόσο στὴ μορφὴ τοῦ τυρανούμενού δος καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ τύρανου, μοὺ φαίνεται, δὲ μπόρεσε νὰ ἐκφράσει τὴν ἀληθείαν. "Οσο κι: ἀν ἀπὸ τὴ μανία, τὴν κοινὴ στὴ σύχρονη ποίησή μας, ὅλα νὰ πετάν φηλά, στὸν ἀρέα καὶ στὰ σύγγεφα, δ συγγραφέας τοῦ «Γήταυρου» παρασύρθηκε νὰ οἰξει τὸ ἔγκλημα τῆς ἔκρηξης στὸν παρόμοιος πέθους καὶ στὴν ἀλαρρήτη τοῦ μηχανικού πάτερο, παρὰ στὴν ἀπληστία τοῦ ἔργοστασιάρχη, μπορεῖ νὰ πει κανένας ὅμως πὼς στὴ μορφὴ τοῦ στερνού μᾶς δέσσει τὴν ψυχὴ τοῦ πεφαλαιούχου. Μὰ δὲν ἀρκέστηκε δὲ τούτο μόνο. Θέλησε νάπλοσει τὴν σκληράδα τοῦ κεφαλαιούχου Φιντή καὶ στὸν ἀνθρώπῳ Φιντή, τὸν εἰκονογενειάρχη. Κανεὶς δὲ λέει πὼς δὲ μπορεῖ νὰ συμπέσει ἡ πλαυτοκρατικὴ μὲ τὴν ἀνθρώπινη ὡμότητα στὸ ίδιο πρόσωπο. Μὰ τότες ἔπρεπε νὰ ζωγραφιστεῖ τὸ φυσικὸ τοῦ Φιντή σκληρὸς κι: ὅχι γὰ τὸκούμε μόνο νὰ τὸν λένε οἱ ἀλλοὶ τέτιον κ' ἔτοι γὰ γένεται αἰσθητὴ ἡ πρόθεση τοῦ συγγραφέων γὰ τὸν παραστήσει κακὸν σὲ έλα. Τούτο πειράζει τόσο πολὺ στὸ σοσιαλιστικὸ αὐτὸν ἔργο, ὥστε νὰ καταντάει νὰ συμπαθεῖ κανένας αὐτὸν τὸν ἀνθρώπῳ, βλέποντάς τον νὰ τὸν κυνηγάσει τόσο δημιουργός του. Ὡς καὶ τὴν ὄρα πὼν κατορθόνει νὰ τὸν ταπεινόσει μακεμένον σὲ μιὰν ἀκρη, δὲ μπορεῖ νὰ τὸν ἐξευτελίσει μέσα μας δος ἀξίες.

Εἴπα πὼς τὸ ἀνθρωπιστικὸ αἰσθημα εἴται ἔνα

εἰδα.

ΣΥΛΒΙΑ. Ο Ἰδιος σᾶς τὸ ἔδειξε;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναί, μιὰ μέρα τὸν περασμένο Οχτώβην. Τὸ εἶχε τελειωμένο τότε.

(Διακοπή)

ΣΥΛΒΙΑ (μὲ φωνὴ πὼν τρέμει καὶ πνίγεται). Είναι θυμαρές δὲν εἰν 'ἀληθεία; Πέστε μου;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναί, είναι ὀραιότερο.

ΣΥΛΒΙΑ. Γιὰ τὴν αἰωνιότητα!

(Διακοπή, γεμάτη ἀπὸ χλία πράγματα, ἀπροσδιόριστα καὶ ὅμως ἀναπόδοστα).

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΠΕΑΤΑΣ (ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ κήπου). Μαμά! Μημά!

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Η μικρή σᾶς φινάζει.

ΣΥΛΒΙΑ (ξεταίζεται καὶ προβάλλει ἀπὸ τὸ παράθυρο). Μπεάτα!.. "Α! νά: ἡ ἀδερφὴ μου ἡ Φραγκέσκα περιηρ ἀπὸ τὸν κήπο· ἔχεταις ἀπάνω, μᾶζη μὲ τὸν Κοσμά τὸ Δάλδο. Τὸ ξέρετε; 'Ο Κοσμᾶς γύρισε ἀπὸ τὸ Κάιρο· ἔφτασε χτές τὸ βράδυ στὴν Φλωρεντία. 'Ο Λιούκιος πολὺ θά γαρζή ποὺ θὰ τὸν ξαναδῆ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ (ένω σηκώνεται νὰ χαιρετίσῃ καὶ νὰ φύγῃ). Δοιπόν, ξαντό, καλή μου Συλβία! Ίσως

ἀπ' τὰ χαραχτηριστικὰ δλῶν τῶν μεγάλων ποιητῶν. Ή κοινωνικὴ δικαιοσύνη στάθηκε πάντα τότεντρο τους. Μὰ δὴ κοινωνική, ὅχι δημοτικὴ δικαιοσύνη. "Αν δὴ στεργή μᾶς κάνει στὴ ζωὴ ἀποστροφή, στὴν τέχνη εἶναι πιὸ ἀνεβάσταγη. "Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρώτους δρους τῆς τέχνης εἶναι δὴ ὀμεροληψία τὸν τεχνίτην. 'Ο ποιητής χρωστάει νὰ μὴ νοθεύει τὸ χαραχτήρα τῶν προσώπων του κ' ἔκει ἀκόμα ποὺ δὲν τὰ συμπαθεῖ, κ' ἔκει ποὺ τὸ δικό του αἰσθημα ζωῆς καταδικάζει τὸ δικό τους. Γιὰ τούτο κ' ἔνας Δοστογέφσκι: ἀκόμα δὲ μᾶς δίνει τὴν ἀγνή συγκίνηση τῆς τέχνης λ: χ. στὸν «Δαίμονες», ἔκει ποὺ θέλει νὰ ἔξευτελίσει τὸ ρούσο ἐπαναστάτη. Μὲ δλη τὴν παραστατικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ ποὺ ἀγωνίζεται νὰ μᾶς συναρπάξει, τὸ πείσμα τοῦ ἀντιδραστικού, ὅπως κατάντησε στὰ τέλη τῆς ζωῆς του δὲ ἐπαναστάτης τοῦ «Ρασκολνικώφ», ἀποκρούεται ἀπὸ τὸ αἰσθημα μας. Τὴν ίδια ἀποστροφὴν θὰ δύσει κι: δὲ σοσιαλιστῆς ποιητής, ποὺ σὲ πείσμα του δὲ στὸ παράσυρμα ἀπὸ τὴν ἀντιπάθεια στὸν ἀντίπαλο, θὰ θελήσε: νὰ μᾶς τὸν παραστήσεις: δηνας δὲν εἶναι πραματικά. Κ' δὴ καπιταλιστικὴ σκληράδα δὲν τὸ πιστέων νάχει ἀναγκαῖα συνέπεια καὶ τὴν πατρικὴ δὲ τὴ συζυγική. "Οἶω ἀπὸ τὴν ἔγωγεστικὴ πλεονεξία τοῦ πλουτοκράτη, τὸ αἰσθημα ποὺ τὸν κινάει νὰ μαζεύει πλούτη περιστέρα εἶναι κ' δὴ ἀγάπη τῶν δικών του κ' δὲ φροντίδα του γι' αὐτούς. Δὲ θέλω νάρνηθώ πως δὴ ἀγάπη τοῦ παρὰ δὲ στομόνει τὴν καρδιὰ γιὰ δλλα αἰσθημάτα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ δὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ «Γήταυρου» νὰ πάρει τὴν ἔξαιρετικὴ περίσταση, ἔπρεπε νὰ τὴ δικαιολογήσεις δὲ τὴν ἀληθείαν τῆς ζωῆς. Αὔτοι εἶναι τὰ μοιραί τούσιον περιστώματα, δηνας δέσσο κι: δὲν ὑπάρχουν περιστάσεις ποὺ συμπέφτεις δὲ τὴν πατρικὴ μὲ τὴν καπιταλιστικὴ σκληράδα, δὲν εἶναι καὶ τὸ τυπικό, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ στηρίχτει αὐτὸν ἔνα σοσιαλιστικὸ δράμα. Καὶ τέλος δὲν ηθελει διγραφέας τοῦ

σμὸς τοὺς ἔχοντας καὶ μεταμόρφωμά του σὲ λαβ. Μόνο μὲ αὐτὸς τὸ πνεύμα γένεται ἐξ ἐργάτης φορέας τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ σοσιαλίστικου ιδανικοῦ. Τὸ θερίδ δὲν τὸ θέλομε νάννινωθεῖ, νάνταριαστεῖ, φέροντας τὸ χαρᾶ καὶ τὸν ἀφανισμὸν καὶ τὴν καταστροφήν, κατὰ τὶς ἀποκαλυπτικὲς προφητείες τοῦ ἥρωα τοῦ «Γῆταυρου», μὰ νὰ ἔντυγχεις μέσα του ἡ ἀνάγκη νάπαιτησει μόρφωση, πολιτισμὸν καὶ λεφτεριά. Κι ἂν τρέξει τὰ δόντια του, κι ἂν ἀγρέψει, κι ἂν μουγκρίσει, κι ἂν κάμει καὶ κατίς περσότερο ἀκέμα, νὰ τὸ κάμει ἔχει γιὰ τὸ γαλαζαρό, μὰ γιὰ τὸ φῶς, γιὰ τὸ ξανάνιωμα, γιὰ τὸν ἀνθρωπισμὸν τοῦ κόσμου. Τὴν νίκην τοῦ ιδανικοῦ μας θὰ τῇ φέρει μόνο τὸ φωτισμὸν τοῦ ἐργάτη. Σ' αὐτὸς μπορεῖ νὰ πάλεις ἀναμφισήτητα σπουδαῖο μέρος κ' ἡ τέχνη. «Οποιος ἔχει τὴν διάθεσην, διαθέσθε τῆς μέγας. Μὰ ἂν θέλει νὰ βοηθήσει σεβαρά, δὲς ἔρθει μόνο μὲ τὸ φῶς, μὲ τὸ αἰσθημα, μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν σεβαρότητα. Τὰ σύμβολα καὶ τοὺς μυστικούς, τὶς αἰσθηματικὲς ἀσάφειες καὶ διαχύσεις καὶ τὰ παραμύθια ἢ τὰ τάφια γιὰ τὶς αἰσθητικὲς ἀνάγκες τῶν ἀστῶν. Μὲ ἔρχεται σκοτάδια γιόμοις τὴν ψυχή, τὸν λασὸν ἡ ἀμάθεια κ' ἡ θρησκεία, μὲ ἔρχετες ὀνειροφαντασίες καὶ πλάνες τοῦ σκότου τὸ πνεύμα ἡ ἀστικὴ ιδεολογία. Οἱ ἐργάτης καὶ γενικὰ ὁ λαός ἔχει ἀνάγκη νὰ νάσσει τὴν πραματικότητα, γι' αὐτὸς κ' ἡ τέχνη, ποὺ δὲν ἔχει τὴν πηγή της σ' αὐτή, ἔλαβε: τὸν ἀγώνα τὸν τὰ τὸν βοηθήσει.

Εἴταν φυσικὸν κ' οἱ πρώτοι πνευματικοὶ ἀγωνιστές, ποὺ θὰ κατέβανταν μὲν ἄγαπην στὸ λαό, νὰ κατέβουν μὲ δόλο τὸ βάρος τοῦ ἀστικοῦ τρέπου αἰσθητικῆς τῆς πραματικότητας. Καὶ γιὰ δὲ τι εἶναι φυσικό, δὲ μπορεῖ νάχει κατάρριψη κανένας. Γι' αὐτὸς κ' ἔγω, μὲ δλες τὶς παραπάνω ἀντιλογίες μεν στὸ δράμα τοῦ κ. Ρήγα Γκαλόφη, στὸ βέθος μόνο χαίρομαι, βλέποντας νέους συγγραφεῖς νὰ κατεβαίνουν στὸ λαό μὲ ἀγάπην. Μὰ πάλι εὖτε μπορώ, οὔτε θέλω νὰ τὸ κρύψω πάνω θάτων εὐχῆς ἔργο, ἀν ἡ ἔμπνευση τοῦ συγγραφέα τοῦ «Γῆταυρου» ἔχεινεντρέζονταν ἀπὸ τὸ ιδιο ἀνθρωπιστικὸν αἰσθημα, γὰ κοίταζε περσότερο τὸ πράματα ποὺ θέλει νὰ παραστῆσει καὶ νὰ πάσχεις σύνωρα νάλαφρωθεῖ δύο μπορεῖ περσότερο ἀπὸ μυστήρια κ' αἰσθηματικότητας. Καὶ θαρρώ, μ' αὐτὸς ὅχι μόνο ἡ τέχνη του θὰ κέρδισε, μὰ καὶ θὰ βοηθήσεις θετικότερα τὴν προπαγάντα μὰς ίδεας ποὺ τὸν ἐντουσιάζει, ἔκει ποὺ τώρα μὲ τὸ «Γῆταυρο» μπορεῖ περσότερο νὰ θολωθεῖ αὐτὴ τὸσι στὶς τάξεις τῶν προσλεπτών, δύο καὶ στὶς τάξεις τῶν ἔχτρων τοὺς.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ραπένω της νὰ εύτυχητη δέν εἰν' ἀλήθεια, δάσκαλε; Τὴν γνωρίζετε σέτε;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναί, εἶναι ἀληθινά, δπως τὴν βλέπουνε τὰ δέρεφικά τὰ μάτια. Βγαίνεις ἀπ' τὸ μαρτύριο τῆς φτερωμένης. Είναι μέσα της σὰν ἵνα ἀδιάκοπο φτερούγισμα. Τὸ ξνωιαθα πρωτότερα, ποὺ ημουν κοντά της. Ή χάρην τοῦ Θεοῦ εἰν' ἀληθινά ἔπανω της. Δέν εἶναι ύψος δόπου νὰ μὴν μπορῇ νὰ φτάσῃ. Ο Λούκιος ἔχει μὲς τὰ χέρια του μιὰ φλόγην ζωή, μὰ δύναμη ἀτέλειωτη.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Είχατε μείνει πολὺ μαζί του σήμερα;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ναί, κάρποσην ὥρα.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Πῶς τοὺς βρήκατε;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. Ξέχειλο ἀπὸ γλύκα καὶ παρκογιασμένο. Θέτοντας σὲ λίγο, Δάσκαλο. Η εὐαισθησία του εἶναι ἀπικίντυνη. Τὰ πρόσωπα ποὺ τὸν ἀγάπουν, μποροῦν νὰ τοὺς κάμουνε πολὺ καλὸ καὶ πολὺ κακό. Ενας λόγος τὸν ταράζει καὶ τὸν κάνει ἀνω κάτω. Προσέχετε σὲ κάθε λέξη σας, σεῖς ποὺ τὸν ἀγαπᾶτε. Καλὸς ἀντάμωσες. Ἀνάγκη νὰ πη γάινω. (Χαιρετίζει καὶ τοὺς δύο, γιὰ τὸ φύγη.)

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. Στὸ καλό, δάσκαλε. Ισως αὔριο σὲς ξαναδῷ ίδω. Ελπίζω. Σας ἔχει πάσσει

Ο “ΝΟΥΜΑΣ,, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Αθήνα Δρ. ε. — Γιὰ τὶς Επωργίες δρ.

Γιὰ τὸ Εξωτερικὸν φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἀπαρχεὶς δεχόμαστε καὶ τριμηνεῖς (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομής δὲ στείλεις μπροστά τὴ συντρομή του.

10 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Όμονοια Εθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμὸς Υπόγειου Σιδηροδρόμου Όμονια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Εστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (Αντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Εφημερίδων.

Στὰ Χανιά (Κρήτη) στὸ Σύλλογο δ «Σολωμός».

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Βουλευτικὴ ἀλεγογία — "Αν εἴχαμε Κυβέρνηση... — Η γλώσσα τοῦ λαοῦ — Νὰ προβρίμαστε ἀπὸ τοὺς διχτυούς μας — Βουλευτὲς καὶ ληστές.

ΕΙΧΑΜΕ λοιπὸν καὶ μεῖς τὴν ἀπεργία μας, μὲ παρέξεν καὶ Ρωμαϊκὴν διλασθίδον μπεργγία, ποὺ 2εγεται «Καλυσιεργία βουλευτική». Καὶ η ἀπεργία πέτυχε, ἀλιοῦ ή Κυβέρνησην υποχώρησε σ' αὐτὴν καὶ κάνει «τὴν ληξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς», ποὺ δένε, δηλ. υολόγησε πώς η Βουλή, μὴν ἔχοντας γιὰ τὴν ώρα διλλού δογλιά διαστική νὰ κάνει, κλείνει τὶς πόρτες της καὶ στέλνει τοὺς ἔθνικούς πατέρες νὰ βοδκηδούνε στὶς ἀπαρχεὶς τους. Κεῖνο ποὺ θέλαν οι βουλευτὲς νὰ πιτύχουν, τὸ πιτύχανε. Καὶ τώρα κορδώνουνται καὶ καρτερούνται μὲ λαχτάρα νὰ δημοσιευτεῖ τὸ διλλό Βαδ. διάταγμα ποὺ θὰν τοὺς καλεῖ σ' ἡχταγτη σύνοδο, δηλ. ποὺ θὰν τοὺς μετράει ἀπὸ κίλιμες δραχμές στὸν καθένα γιὰ βουλευτικὴ ἀποζημιώση.

Γιατὶ γιὰ τὶς κίλιμες αὐτὲς ψωροδραχμές γινόταν δύος δ κανγάρια, σ' ἐποχὴ μάλιστα ποὺ οἱ Κουγιάδες πεβαίνουν ἀπὸ τὴν πεντα καὶ δλοι διανάζουμε, καὶ οἱ βουλευτές μας πρῶτοι πρῶτοι, πώς χρειάζεται οικονομία καὶ τὶς πεντάρας δικόμα γιὰ ν' ἀντικρύσουμε τὴν καινούρια οικονομικὴ καταστροφή ποὺ διο καὶ γάριζωνται.

"Αχ, μωρέ, κάτι διλλό χρειαζόντουνταν αὐτοὶ οἱ φαύλαταδες, γὰ διαδόκηται δικόμα σὲ μὰ πατέλ-

πιστικὴ ψοφοσύνη καὶ δὲ βρέθηκε ώς τὴν ὥρα κεῖνος ποὺ θὰν τοῦ δώσει τὴν κλωτσιά καὶ θὰ τὸν τραβίξει ἀπὸ τὸ ραχάτι του.

★

ΑΝ εἰχαμε Κυβέρνηση μὲ δόντια, ποὺ νὰ μπορεῖτε νὰ τὰ τρίξει, οἱ βασιλεῖτε μας δὲ θὰν τὶς χαιρόντουνται τὶς κίλιμες δραχμές. Θέλετε ἡγαγητη Σύνοδο; Διν ἔχει. Ελάτε μεθύριο τὸ χυνόπωρο στὴν ταχική. Κι ἂ σᾶς φέρω σ' ἡγαγητη, τὶ θὰ κάνετε; Τίποτα. Αέρι θὰ καθουρντίσετε πάλι, ρουστέα θύραπέτε, κωλυσιεργίες θὰ μοῦ σκαρώνετε Σιγτρί λοιπὸν ἀπὸ δᾶ.

Μὲ ποιός νὰ μιλήσει ἔτσι; Ο κ. Θεοτόκης ή δ. κ. Ράλλης; Δὲς βαρίστε. Αύτοι δὲ συγκινεῖσται ἀπὸ τὰ τέττα, γιατὶ καὶ τὰ τέττα τὰ βαρύτερα «καθιερωμένα κοινωνιεριστικὰ συνθήσεια καὶ τάιχουνται.

★

ΠΑΙΡΝΟΥΜΕ ἀπὸ τὴν «Αχρόπολη» τῆς περασμένης Δευτέρας ἓντα παρχαραρά καὶ σᾶς τὸ δίνουμα δίχιας κανένα δικό μας σγόλιο. Νέ το :

«Παρακαλούμεν τοὺς ἀνταποκριτὰς μας ἀπὸ τὰς ἀπαρχίας ν' ἔχολουσσι εἰς τὰ γράμματά τους τὴν ώρα τῆς α' Αχροπόλεως». Απτικιστὸς δὲν μᾶς χρειάζεται. Μέσοι ἀστικοί, δοτικοί, ἀντωνυμίες ἀρχαίες καὶ τὰ λοιπὰ νὰ λείπουν. Ή «Αχρόπολες» ἀνήκει εἰς τὸν λαόν. Καὶ δ. λαός έχει τὴ δική του γλώσσα.

Σ' αὐτήν λοιπὸν τὴν γλώσσαν πρέπει νὰ τοὺς μιλοῦμε οἱ λεγόμενοι ψωροματισμένοι.

Τὴν ἀλλήλην τὴν αφίσιμες στὸν Χατζηδάκη καὶ τὸν Μιστρώτη.

Τὸ καταλάθετε;

«Οσοι δὲν συμμορφωθοῦν, μία, δύο, τρεῖς, τέσσερες φοράς, θὰ τοὺς βαρθοῦμε καὶ θὰ τοὺς ἀλλάξουμε.»

★

ΚΑΠΙΟΣ βουλευτής μας, κι ἀπὸ τοὺς τρανοὺς παλιούς, βροντοφώνης σὲ μιά ἀπὸ τὶς τελευταῖς συναέριες τῆς μακαρέτισσας Βουλῆς τάκολουθα εσφάλη:

— Σὲ στιγμὴν ποὺ θύστησε έθνικὰ συμφέροντα βρίσκουνται ἀπὸ τοῦ τάπτωτος (στὸ πάτωμα, δηλ.), δὲν πρέπει νὰ δειχνούμενες καὶ νὰ φωνάζουμε στοὺς διχτούς μας πώς δὲν έχουμε ναυτικό!

Μίτια μου! Σὲ νὰ καρτερούσανταν οἱ οὐγτροί μας νὰ μάθουν ἀπὸ μᾶς τὶς έχουμε καὶ τὶ δὲν έχουμε!

★

ΑΠΟ τὰ πρωτάκουστα κι αὐτὸς γιὰ τὸν ἄλλο καέσμο, μ' ἀπὸ τὰ συνειδητικά γιὰ τὸ Ρωμαϊκό. Οἱ βουλευτὲς τῆς Καλαμπάκας δηλώσαν δρθά κορτά στὸν κ. Θεοτόκη :